Göteborgs Stad

Handling 2022 nr 189

Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för hemtjänst

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Stadsledningskontorets förslag till beslut av kommunstyrelsen för egen del har bifallits.

Kommunstyrelsen tillstyrker stadsledningskontorets förslag i tjänsteutlåtande den 29 augusti 2022 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

1. Göteborgs Stads riktlinje för hemtjänst med de revideringar som framgår av bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas och gäller från 2023-04-01.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att följa upp hur riktlinjen implementerats samt dess effekter två år efter det att den börjat gälla.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Daniel Bernmar (V) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag och avslag på tilläggsyrkande från SD den 16 september 2022.

Jörgen Fogelklou (SD) och Jessica Blixt (D) yrkade bifall till stadsledningskontorets förslag och tilläggsyrkande från SD den 16 september 2022.

Kommunstyrelsen beslutade först att bifalla stadsledningskontorets förslag.

Kommunstyrelsen beslutade härefter utan omröstning att avslå tilläggsyrkandet från SD.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet till förmån för det egna yrkandet.

Göteborg den 5 oktober 2022
Göteborgs kommunstyrelse

Axel Josefson

Mathias Sköld

Tilläggsyrkande

2022-09-16

Ärende nr: 2.1.10

Yrkande angående – revidering av Göteborgs Stads riktlinje för hemtjänst

Förslag till beslut
I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Äldre vård- och omsorgsnämnden får i uppdrag att utreda och införa ett krav på utdrag ur belastningsregistret i samband med nyanställningar inom äldreomsorgen och därefter var tredje år. Kravet på ett utdrag ska gälla både ordinarie vårdpersonal och timanställda inom äldreomsorgen.

2. Ett krav på utdrag ur belastningsregistret för anställda inom äldreomsorgen förs därefter in i Göteborgs Stads riktlinje för hemtjänst.

3. I övrigt bifalles SLK:s förslag till beslut.

Yrkandet

Tryggheten för våra äldre och särskilt utsatta är fundamental. En person som har begått brott emot äldre de arbetat hos kan idag söka jobb i en annan kommun och få ett likadant jobb någon annanstans. I Lerums kommun åtalades nyligen en man för 24 fall av grova våldtäkter. Övergreppen begicks på totalt fyra äldre kvinnor på det äldreboende där kvinnorna bott. Mannen arbetade på boendet som vårdbiträde. Under våren 2022 har det i vår egen kommun förekommit att personer som utgett sig för att arbeta inom hemtjänsten, släppts in hos äldre där de stulit smycken och pengar.

Idag finns enbart lagstöd för att genomföra registerkontroll inför anställningar som riktar sig till de som ska arbeta med barn. Det har även genomförts en utredning om ett förbud för att be arbetstagaren att själv ta ut registerutdrag (SOU2014:48) som sedan lett till ytterligare en utredning om möjlighet till belastningsregisterkontroll för fler än bara de som arbetar med barn.

Den senaste utredningen (SOU2019:19) Belastningsregisterkontroll i arbetslivet –behovet av ett utökat författningsstöd föreslår ny lagstiftning för att kontrollera inför anställning med skyddslösa. Lagstiftningen planerades träda i kraft 1 januari 2021, men verkar i stället ha hamnat uppe på en hylla hos nuvarande regering. Det finns emellertid inget som hindrar kommuner från att ta egna beslut om att begära ut utdrag ur belastningsregistret vid anställningar som rör särskilt utsatta vårdtagare. SD har föreslagit ett krav på utdrag ur belastningsregistret sedan 2019, det är nu lämpligt att Göteborgs Stad ser över den möjligheten.

Göteborgs Stad

Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2022-08-29
Diarienummer 0162/22

Handläggare
Karin Magnusson
Karin Wallquist
Telefon: 031-3680580
E-post: karin.magnusson@stadshuset.goteborg.se
E-post: karin.wallquist@stadshuset.goteborg.se

Revidering av Göteborgs Stads riktlinje för hemtjänst

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads riktlinje för hemtjänst med de revideringar som framgår av bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas och gäller från 2023-04-01.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att följa upp hur riktlinjen implementerats samt dess effekter två år efter det att den börjat gälla.

I kommunstyrelsen:

Stadsledningskontorets uppdrag från kommunstyrelsen 2022-01-12, §16 att ta fram förslag till reviderade riktlinjer för hemtjänst förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har utifrån uppdrag från kommunstyrelsen, 2022-01-12 §16, i samverkan med äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen och förvaltningen för funktionsstöd arbetat fram förslag till reviderade riktlinjer för hemtjänst.

Förslaget innebär att vid beslut om hemtjänst i form av rambeslut så ges en cirka tid per månad för att tillgodose bedömda behov och målsättningar. Insatsbeslut fattas precis som inom nuvarande riktlinjer om den enskilde önskar eller handläggaren bedömer. Riktlinjerna förtydligar handläggarens och utförarens ansvar att följa upp.

Stadsledningskontoret bedömer att revideringarna leder till att de förutsättningar som följde med uppdraget uppfylls. Dessa var;

- rambeslut,
- den enskilde ska ha möjlighet att styra sina insatser samtidigt som medarbetare ges utrymme att forma insatserna utifrån sin profession och kompetens för att tillgodose de behov som den enskilde har,
- minska administrationen,
- flexibelt för den enskilde och
- mindre fokus på tid och mer på behov.

I nuvarande förfrågningsunderlag för lagen om valfrihetsystem (LOV) inom hemtjänst är riktlinjerna för hemtjänst beskrivna detaljerat. Därav behöver förändringar i

förfrågningsunderlag och reviderade riktlinjer för hemtjänst hållas samman tidsmässigt. Stadsledningskontoret bedömer att en lämplig tidpunkt för att de reviderade riktlinjerna ska gälla från är 2023-04-01.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Stadsledningskontoret inte har funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Ambitionen om att den reviderade riktlinjen kan minska administrationen inom hemtjänst skulle kunna leda till positiva miljöaspekter, i marginell omfattning.

Bedömning ur social dimension

Syftet med riktlinjen är att styra handläggaren i arbetet för en rättssäker och likvärdig utredning och behovsbedömning vad gäller hemtjänst enligt socialtjänstlag (2001:453), SoL. Riktlinjen ska bidra till att beslut som fattas av olika handläggare blir så enhetliga som möjligt, när förutsättningarna är lika. Riktlinjerna ska även bidra till ett likvärdigt genomförande av hemtjänstbeslutet. De nämnder som främst berörs är äldre samt vård- och omsorgsnämnden samt nämnden för funktionsstöd.

De som beviljas hemtjänst är i stor utsträckning äldre och/eller personer med funktionsnedsättning, men hemtjänst kan beviljas enskilda oavsett ålder.

Av 1 kap. 2 § SoL samt lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter framgår att vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Den reviderade riktlinjen har förstärkts med text om att hemtjänst på olika sätt kan röra barn.

Justeringarna i förslag till reviderade riktlinjer förväntas bidra till att enskilda ges ökad flexibilitet inom tidsramen utifrån beslutet och därmed större inflytande och självbestämmande i utförandet samt att barnets bästa i större utsträckning beaktas i de situationer då insatsen rör barn.

Samverkan

Samverkan i CSG 2022-08-25.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2022-01-12 § 16 samt yttrande från M, L, C, KD, D, V, MP
2. Göteborgs Stads riktlinje för hemtjänst
3. CSG protokollsutdrag 2022-08-25 §5 a

Ärendet

Uppdrag från kommunstyrelsen, beslut 2022-01-12 §16, till stadsledningskontoret att i samverkan med äldre samt vård- och omsorgsnämnden och nämnden för funktionsstöd ta fram förslag till reviderade riktlinjer för hemtjänst.

Beskrivning av ärendet

Gällande riktlinjer för hemtjänst är beslutade i kommunfullmäktige 2015-06-11 §16.

Kommunstyrelsen har gett stadsledningskontoret i uppdrag att i samverkan med äldre samt vård- och omsorgsnämnden och nämnden för funktionsstöd ta fram förslag till reviderade riktlinjer för hemtjänst.

Ärendets beredning

Som medverkande i arbetet har stadsledningskontoret haft en arbetsgrupp med representanter från äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen och förvaltningen för funktionsstöd. I arbetsgruppen har tjänstepersoner från myndighetsutövningen samt den kommunala hemtjänstens utförare deltagit. Stadsledningskontoret har även fört dialog med avdelningschefer för hemtjänst och myndighetsutövning inom äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen. Inför det slutgiltiga förslaget har förvaltningarna fått förslaget för en sista synpunktsomgång.

En facklig referensgrupp bestående av representanter från Kommunal, Vårdförbundet, Saco och Vision har bjudits in till två möten samt erbjudits att komma med synpunkter på förslag till reviderade riktlinjer.

Därtill har stadsledningskontoret haft dialog om arbetet med revideringarna med de privata utförare som har kontrakt med Göteborgs Stad att utföra hemtjänst.

I arbetet med revideringen har stadsledningskontoret haft dialog med Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor och Göteborgs Stads pensionärsråd. Information om arbetet samt förslag till justeringar har givits på respektive råd sammanträde. Råden har även haft möjlighet att efter informationen ge skriftliga synpunkter på förslag till reviderade riktlinjer.

Bakgrund till nuvarande riktlinjer

Kommunstyrelsen beslutade 2013-03-06 § 153, att ge stadsledningskontoret ett utredningsuppdrag inom verksamheten hemtjänst. Uppdraget omfattade nio utgångspunkter och inriktningar som berörde följande områden; biståndshandläggning, logistik, medarbetar- och ledarskap, planering av utförandet, uppföljning, delegerad hälso- och sjukvård, taxa, ekonomistyrning samt samverkan med fackliga organisationer.

Avseende biståndshandläggning var uppdragets utgångspunkt att föreslå en modell där biståndsbeslutet uttrycker en sammanfattande bedömning av biståndsbehovets omfattning utan att det bestäms i detalj och minut. När ett övergripande biståndsbeslut är taget ska det i samråd mellan den enskilde och dennes kontaktpersonal konkretiseras i en genomförandeplan.

Hela utredningen, utifrån de nio utredningsområdena, resulterade i beslut om två målsättningar och fyra strategier med en tidsplan på åtta år. Beslut i kommunfullmäktige 2014-03-20 §7.

Målsättningarna som beslutades var:

- Brukarnas inflytande och självbestämmande ska öka
- Medarbetarna ska uppleva yrket attraktivt

De fyra strategierna som beslutades var, införa rambeslut, införa välfärdsteknik, införa IT-stöd för planering och uppföljning samt skapa goda arbetsplatser.

Stadsledningskontoret återkom i ett nytt ärende med förslag på riktlinjer för hemtjänst. Beslut i kommunfullmäktige 2015-06-11 §16. I riktlinjerna anges att rambeslut ska fattas som hemtjänst i ett antal timmar per vecka för att tillgodose bedömda behov. I beslutet ska det anges vilka målsättningar som ska uppnås genom beslutet. Insatsbeslut ska användas i de fall den enskilde önskar eller om handläggaren i det enskilda ärendet bedömt att insatsbeslut är lämpligt.

Program för Attraktiv hemtjänst

När förändringen av hemtjänst skulle implementeras skapades namnet Attraktiv hemtjänst.

Uppföljning av strategin rambeslut

Stadsledningskontoret har årligen följt upp Attraktiv hemtjänst och rapporterat till kommunstyrelse och kommunfullmäktige.

Årsskiftet 2019/2020 gjordes en fördjupade uppföljning inom strategin rambeslut. Stadsledningskontoret granskade 100 ärenden utifrån socialtjänstprocessen, följsamhet till modellen individens behov i centrum (IBIC) och rambeslut. Som komplement till ärendegranskningarna genomfördes dialoger i fyra stadsdelsförvaltningar. Syftet var att ge en bättre bild av hur samspelet mellan myndighet och utförare av hemtjänst påverkade beslutets utformning och i förlängningen skapade förutsättningar för den enskilde att vara delaktig.

Stadsledningskontorets bedömning var att biståndshandshandläggarna då inte fattade rambeslut som riktlinjerna anger (att den enskilde beviljas ett antal timmar per vecka för att tillgodose bedömda behov). Utredningarna innehöll generellt sett en hög grad av detaljering, bedömningar av behov av insatser och detaljerade tidsbeskrivningar. Biståndshandläggarna använde inte möjligheten att fatta insats- eller boendestödsbeslut i tillräcklig omfattning. Uppföljningen visade på att antalet genomförandeplaner var på en låg nivå och att utvärdering av hemtjänstbeslut gjordes i mycket liten utsträckning.

Det utökade ansvaret som undersköterskorna skulle få, genom att tillsammans med den enskilde formulera insatser och fördela tid i genomförandeplanen, hade till del förflyttats till administratörerna med inriktning planering. Eftersom omställning till nytt arbetssätt inte var genomfört fanns inte förutsättning att bedöma hur modellen i sin helhet fungerar.

Stadsledningskontoret bedömde i uppföljningsrapporten vikten av att stadsdelsförvaltningarna fortsatte att utveckla programarbetet i enlighet med kommunfullmäktiges beslut, för att nå målen.

Stadsledningskontoret föreslog att en justering av riktlinjerna behöver göras för att minska administrationen för biståndshandläggare och utförare. Dessutom behövde vägledningen för att bedöma tid justeras för att bättre stämma överens med den tid som behövs för att tillgodose brukarnas behov. Uppdraget till stadsledningskontoret gällande förbättringar och effektiviseringar inom arbetet med Attraktiv hemtjänst med förslag på reviderade riktlinjer för hemtjänst.

Tidigare förslag till riktlinjer

Stadsledningskontoret återkom till kommunstyrelsen, utifrån uppdrag 2020-03-25 § 245 dnr 0750/20, gällande förbättringar och effektiviseringar inom arbetet med Attraktiv hemtjänst med förslag på reviderade riktlinjer för hemtjänst.

I ärendet föreslog stadsledningskontoret reviderade riktlinjer för hemtjänst som innebar att den enskilde utifrån bedömda behov beviljas insatser. För att främja flexibilitet för den enskilde och nyttjande av undersköterskor och vårdbiträdes kompetens skulle karaktären på insatserna inte vara detaljerade. Förslag till insatser delades in i service- respektive omvårdnad. Detta för att skapa förutsättningar för handläggning utan föregående individuell behovsbedömning eller förenklad handläggning samt möjliggöra att olika yrkeskategorier kan utföra olika insatser.

Kommunstyrelsen beslutade 2021-02-10 §100 att remittera ärendet till äldre samt vård- och omsorgsnämnden för att utreda förutsättningarna för en ersättningsmodell där biståndsbeslut fattas i form av rambeslut eller insatsbeslut, samt utförarnas ersättning baseras på den omsorg eller service som beviljats i stället för utförd tid, medan debitering av den enskilde fortsatt baseras på den utförda tiden. Utredningen skulle innehålla en ekonomisk konsekvensanalys för såväl kommunala som idéburna och privata utförare, samt genomföras i dialog med berörda fackliga organisationer.

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden beslutade 2021-10-26 § 260 att godkänna förvaltningens utredning gällande kommunstyrelsens uppdrag om revidering av Göteborgs Stads ersättningsmodell för hemtjänst avseende rambeslut, ersättningsmodell och taxa. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden anser i sin rapport att biståndsbeslut ska fattas i form av rambeslut. De bedömer att ett omtag behövs kring implementeringen av rambeslut för ett enhetligt arbetssätt inom äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen.

Stadsledningskontorets omvärdering efter beslut i äldre samt vård- och omsorgsnämnden

Stadsledningskontoret återrapporterade ärendet till kommunstyrelsen och beslut fattades 2022-01-12 §16.

Äldre samt vård- och omsorgsnämndens ansåg att rambeslut skulle kvarstå. Stadsledningskontoret skrev i ärendet att det i grunden inte fanns någon annan åsikt än äldre- samt vård och omsorgsnämnden. Rambeslut är en god teoretisk modell som är att föredra för den enskilde men även för att flytta fokus till den enskildes behov i myndighetsbeslutet. Inför införandet av rambeslut var det olika faktorer som bedömdes som viktiga, bland annat att skapa arbetssätt för att bedöma och följa upp behov, flytta fokus från tid till behov, öka individens delaktighet och självbestämmande samt använda modellen IBIC.

Stadsledningskontoret hade i den fördjupade uppföljningen identifierat att ett utökat fokus behövdes på att fatta rambeslut enligt riktlinjerna, upprätta genomförandeplaner för alla samt att uppföljning och utvärdering av hemtjänsten måste göras. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden gjorde samma bedömning. De skrev i sin rapport att ”ett omtag behövs kring implementeringen av rambeslut. Det är nödvändigt med kompetensutveckling i utförarledet. Vidare behöver förvaltningen skapa ett likvärdigt arbetssätt kring uppföljning av rambeslut, med fokus på behovsuppfyllnad. Förvaltningen bör även beakta rambeslutets omfattning i tid i förhållande till det som utförs”.

Stadsledningskontoret kvarstod i sin bedömning att det finns behov av reviderade riktlinjer. Att den enskilde beviljas specifik tid i sitt beslut om hemtjänst har lett till att man i verksamheten har ett stort fokus på tid vilket har medfört att det är tiden och inte den enskildes behov som blivit styrande i utförandet. Eftersom det är svårt för handläggare att bedöma rätt tid, främst för enskilda med stora omsorgsbehov, har modellen lett till mycket administration både för handläggare och utförare. Utifrån äldre samt vård- och omsorgsnämndens bedömning om att rambeslut ska kvarstå ansåg stadsledningskontoret att en utveckling av modellen med rambeslut är att föredra.

Stadsledningskontoret skrev i tjänsteutlåtandet ”att som äldre samt vård- och omsorgsnämnden framför så behöver arbete göras för följsamhet till Göteborgs Stads riktlinjer för hemtjänst (rambeslut)”.
Stadsledningskontoret ansåg att detta arbete inte kunde vänta till eventuella nya riktlinjer och att arbetet behöver ha en hög intensitet. Det gäller både på handläggar- och utförarsidan.

Yttrande till kommunstyrelsens protokoll

Till kommunstyrelsens protokoll 2022-01-12 § 16 antecknades en skrivelse som yttrande från representanterna från M, L, C, KD, D, V och MP.

Av yttrandet framgår att skribenterna anser att det är särskilt betydelsefullt att skapa förutsättningar för den enskilde att i så stor utsträckning som möjligt styra sina insatser samtidigt som medarbetare ges utrymme att forma insatserna utifrån sin profession och kompetens för att tillgodose de behov som den enskilde har. Mot denna bakgrund var deras sammantagna bedömning att den föreslagna ersättningsmodellen, med en ersättning som baseras på beviljad tid i kombination med biståndsbeslut genom rambeslut, ger ökad förutsägbarhet samt skapar bättre förutsättningar för hemtjänsten att planera sin verksamhet för den enskilde och förbättra arbetsmiljön på ett sätt som i förlängningen kan gynna både kvalitet och kontinuitet.

Syfte och förutsättningar med reviderade riktlinjer

Stadsledningskontoret har utifrån ovan bakgrund identifierat ett antal faktorer som ska utgöra förutsättningar och syfte med riktlinjerna:

- Rambeslut.
- Enskilde ska ha möjlighet att styra sina insatser samtidigt
  som medarbetare ges utrymme att forma insatserna utifrån sin profession och kompetens för att tillgodose de behov som den enskilde har.
- Minska administrationen.
- Flexibelt för den enskilde.
- Mindre fokus på tid och mer på behov.

I arbetsgruppen har det som tillägg till ovan punkter framkommit önskemål om följsamhet till IBIC och fokus på uppföljning.

Två andra faktorer som finns att förhålla sig till som påverkar riktlinjerna är att den enskilde ska betala taxa utifrån utförd tid och att verksamheten ska ersättas för den tid som är beviljad.

Juridiskt perspektiv på hemtjänstbeslut

Riktlinjerna har att förhålla sig till de juridiska förutsättningar som finns när det beslut. Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2014:5) framgår vad den enskildes beslut ska innehålla. I beslutet ska det framgå:

1. vad den enskildes ansökan eller begäran avser,

2. vilka insatser som har beviljats eller avslagits helt eller delvis, och

3. huruvida beslutet är tidsbegränsat eller förenat med något annat förbehåll.

Ovan innebär att enskilde genom att läsa sitt beslut ska förstå vilken hemtjänst som är eller eventuellt inte är beslutad.

Definition av rambeslut

Stadsledningskontoret har utrett vilka alternativ som kan rymmas inom definitionen av rambeslut. I arbetet har omvärldsbevakning skett genom kontakter med andra kommuner, Sveriges kommuner och regioner (SKR), Socialstyrelsen samt genom skriftliga material.

Stadsledningskontorets slutsats är att det inte finns någon vedertagen definition av rambeslut. Utredningen visar att rambeslut med tid är det vanligaste förekommande inom definitionen rambeslut.

Flera kommuner använder sig att något snarlikt där det talar om ramtid. Då beviljas insatser i den enskildes hemtjänstbeslut och med insatserna följer en ramtid. Ramtiden tillhör oftast inte den enskildes beslut utan kan ses som en information till den enskildes samt att ramtiden utgör underlag till ersättning mellan beställare och utförare. Ramtiden är en totaltid och hur tiden fördelas på de olika insatserna avgörs mellan den enskilde och hemtjänstens utförare i en genomförandeplan.

Då det i utredningsarbetet har framkommit problematik med att tiden är en del av den enskildes beslut om hemtjänst har stadsledningskontoret utrett vidare om den enskildes bedömda behov av hemtjänst kan ses som ett rambeslut utan att tiden framgår i beslutet. Stadsledningskontoret redovisar svar på frågeställningen under rubriken förslag till reviderade riktlinjer.

Insatsbeslut

Inom nuvarande riktlinjer för hemtjänst regleras även insatsbeslut. Insatsbeslut ska fattas om den enskilde önskar eller om handläggaren i det enskilda fallet bedömer att insatsbeslut är lämpligt.

I den fördjupade uppföljning av rambeslut som stadsledningskontoret genomfört konstaterades att biståndshandläggarna inte använde möjligheten att fatta insats- eller boendestödsbeslut i tillräcklig omfattning. Det har i stadsledningskontorets nuvarande arbete framkommit att det finns enskilda som inte förstår vad ett rambeslut är.

Stadsledningskontoret har undersökt hur många av hemtjänstbesluten som är insatsbeslut. Av knappt 8000 beslut är ungefär 100 insatsbeslut. Ett femtontal som beror på att den enskilde önskat rambeslut och 85 som beror på att handläggaren bedömt insatsbeslut som lämpligt.

Tidsfaktorn behövs

Tid behövs för att den enskilde ska veta ungefär hur mycket tid den enskilde ska få för utförandet av hemtjänst, samt för verksamhetens schemaplanering och resursfördelning.

Att den enskilde beviljas ett specifikt antal timmar hemtjänst per vecka har inneburit täta förändringar av den enskildes beslut och på så sätt lett till mycket administration. Stadsledningskontoret har övervägt om tiden kan anges på annat sätt. Exempelvis tid inom ett tidsspann, cirka tid, upp till en viss tid samt tid per månad.

Pågående arbete nationellt och inom Göteborgs Stad

IBIC

IBIC är ett systematiskt arbetssätt för att bedöma enskildas behov. Dokumentationen sker strukturerat och med ett gemensamt språk (ICF). Göteborgs Stad har inom ramen för tidigare arbeten beslutat att använda sig av metoden. Inom både förvaltningen för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen finns ansvariga processledare för arbetet.

Slutrapportering Program Attraktiv hemtjänst

Programmet Attraktiv hemtjänst löper fram till och med år 2022. Inom äldre samt vård- och omsorgsnämnden pågår ett arbete med slutrapportering. Slutrapporten i sin helhet blir ett underlag i förhållandet till den implementering som behövs efter ett eventuellt beslut om reviderade riktlinjer.

Välfärdsteknik

Utvecklingen inom området har lett till att begreppet välfärdsteknik används i samband med tekniska lösningar inom hemtjänst. Det medför att i revideringen av Göteborgs Stads riktlinje för hemtjänst har begreppet välfärdsteknologi ersatts av välfärdsteknik. Välfärdsteknik innebär digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning.

Göteborgs Stad har fått möjlighet att lämna synpunkter på förslag till samverkansavtal inom området digitala hjälpmedel från VästKom och Västra Götalandsregionen, se beslut i kommunstyrelsen 2022-04-06 § 321.

Samverkansavtalet kommer för ställningstagande i respektive kommun under hösten 2022. Beroende på Göteborgs Stads ställningstagande kan arbetet som samverkansavtalet medför leda till behov av att justera delarna om välfärdsteknik i Göteborgs Stads riktlinje för hemtjänst.

Fast omsorgskontakt i hemtjänsten

Riksdagen beslutade 2022-05-04 om justering i SoL som innebär att den som har hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt, om det inte bedöms vara uppenbart obehövligt. Den fasta omsorgskontakten ska tillgodose den enskildes behov av trygghet, kontinuitet, individanpassad omsorg och samordning när hemtjänstinsatser verkställs. Lagändringen gäller från och med 2022-07-01 i enlighet med det som beskrivs i propositionen 2021/22:116 En fast omsorgskontakt i hemtjänsten.

Utvecklingen av införandet av fast omsorgskontakt bör följas. Regeringen gav Socialstyrelsen i uppdrag att presentera ett vägledningsmaterial om genomförandet av den nya bestämmelsen i socialtjänstlagen. I uppdraget ingår även att kommunicera och

informera om de nya bestämmelserna samt att utreda vilka data och vilken statistik som behövs för en uppföljning av reformen. Delar av uppdraget ska presenteras 2023-04-28. Resultatet från uppdraget samt Göteborgs Stads eget utvecklingsarbete kan medföra behov av ytterligare justeringar i riktlinjen för hemtjänst.

Projekt ersätta planeringsstöd för vård och omsorg

Nuvarande avtal med Decerno för planerings- och uppföljningssystemet (PluGo) löper ut 2023-03-31. Intraservice, förvaltningen för funktionsstöd och äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen arbetar med ny upphandling. Projektet har identifierat att handläggares möjlighet att följa upp enskildas beslutade och utförda tid är en utvecklingsåtgärd och frågan har omhändertagits. Det är viktigt att handläggaren kan följa upp behov och tid varför denna utvecklingsåtgärd är väsentlig.

Arbetsgruppens synpunkter

Arbetsgruppen har i dialogen med stadsledningskontoret gett en mer diversifierad bild av hur man ser på hemtjänstbeslut än hur frågan lyfts fram i rapporten som beslutades i äldre samt vård- och omsorgsnämnden 2021-10-20 § 260.

Arbetsgruppen lyfter i dialogen fram att det finns bekymmer med att den enskildes beviljade tid framgår i den enskildes hemtjänstbeslut. Handläggarna har svårt att bedöma rätt tid och tiden blir underlag för diskussion mellan beställare och utförare. Har handläggaren beviljat tid som i samband med utförandet inte stämmer med den enskildes behov såsom utföraren identifierat kan det under vissa förutsättningar vara svårt att ändra ett gynnande beslut. Det framkommer också att enskilda har svårigheter att förstå vad ett rambeslut är.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontorets förslag till reviderade riktlinjer

Stadsledningskontoret har undersökt och värderat om rambeslut kan utgöras av något annat än tid.
Alternativet till tid är behov av stöd. Stadsledningskontoret bedömer att det är möjligt så länge behoven är på en övergripande nivå. Detta bedöms dock inte vara förenlig med krav i lagstiftning och föreskrifter av hur ett beslut ska vara utformat. Stadsledningskontoret konstaterar att om behoven i stället bedöms på en mer specifik nivå, där det är tydligt vad den enskilde får för stöd, kan beslutet inte längre anses vara ett rambeslut.

Stadsledningskontorets bedömer att de reviderade riktlinjerna för hemtjänst fortsatt behöver innehålla tid i den enskildes beslut. Utifrån detta ställningstagande har stadsledningskontoret värderat om tiden kan definieras på annat sätt än hur man för närvarande anger timmar per vecka. Detta med syfte att minska administrationen inom verksamheten och att ge ökat fokus på den enskildes behov. Att ha för ospecifik tid i den enskildes beslut riskerar den enskildes rättssäkerhet. Utredningen har identifierat och värderat två alternativ. Alternativen är tid inom ett tidsspann och cirka timmar per månad. Alternativet att ha ett tidsspann bedöms inte lämpligt när ersättningen till verksamheten utgår från beviljad tid. Stadsledningskontorets förslag är att den enskildes beslut anges i cirka antal hemtjänsttimmar per månad. Cirka talet markerar att timantalet är en ram där det ska finnas utrymme för viss flexibilitet och tid per månad får i sig en lägre grad av detaljering än tid per vecka. En rimlig avvikelse mellan beviljad och utförd tid ska kunna finnas utan att beslutet blir föremål för omprövning. Detta så länge det inte föreligger

förändringar i den enskildes behov av stöd samt att beslutet harmonierar mot målsättningarna. Med dessa förändringar bedömer stadsledningskontoret att det blir ett ökat fokus på den enskildes behov och leder till mindre administration än nuvarande modell.

Inom arbetsgruppen har det framkommit att det finns behov av att definiera vad som kan anses vara en rimlig avvikelse. Stadsledningskontoret anser att det inte kan vara för stor differens utifrån en rättssäkerhetsaspekt samt ersättning till utföraren. Fem procent skulle kunna vara ett riktmärke.

Därtill bedömer stadsledningskontoret att det finns skäl att förtydliga möjligheten till insatsbeslut. För enskilda som inte har möjlighet utifrån exempelvis kognitiv funktionsnedsättning att själv eller via företrädare förstå och hantera ett rambeslut kan insatsbeslut vara mer ändamålsenligt än rambeslut. Även i situationer där behovet den närmaste tiden är svårbedömt, exempelvis efter sjukhusvistelse, kan insatsbeslut vara lämpligt. När behovet är definierat kan beslutet övergå i ett rambeslut.

Den enskilde ska även vid insatsbeslut, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp ska ges.

Riktlinjer i förhållande till ersättningsmodell

Göteborgs Stad har valfrihetssystem enligt LOV inom hemtjänst, vilket innebär ett behov av ersättningssystem.

Vid införandet av rambeslut fördes ett resonemang gällande att en övergång till utförd tid skulle möjliggöra högre rättssäkerhet och mindre stress för undersköterskorna. När hemtjänstens utförare och den enskilde i nära dialog är överens om vilken tid som ska utföras för att tillgodose behov och uppnå målsättningar är det så nära ”rätt tid” det går att komma. Genom en mer flexibel planering skulle undersköterskorna ha tid att utföra alla de insatser som behövdes för att tillgodose brukarens behov. Ett av incitamenten med utförd tid är att utförararen tjänar på att undersköterskan stannar så länge som möjligt hos brukaren. I Göteborgs Stad har ersättningsmodellen inte fått denna effekt. I äldre samt vård- och omsorgsnämndens rapport framgår att utförandegraden av den beviljade tiden är 70 procent i den kommunala hemtjänsten.

I en ersättningsmodell med beviljad tid finns inte längre incitament att utföra all tid. Den enskilde har ett beslut om tid och ska betala taxa för utförd tid. Det kommer bli en utmaning för hemtjänstens utförare att arbeta för att utföra en högre andel av den beviljade tiden utförs i en ersättningsmodell som inte har incitament att utföra all tid. När ersättningsmodellen förändras kommer det bli viktigt att handläggaren blir bra på att bevilja ”rätt tid” och därefter följa upp utförd tid i förhållande till beviljad tid.

Riktlinjer i förhållande till verksamhetsutveckling

Riktlinjerna anger ramverket för hemtjänsten. I arbetet med att utreda och revidera riktlinjer för hemtjänsten har stadsledningskontoret identifierat ett antal utvecklingsområden i verksamheten. De reviderade riktlinjerna bidrar inte till lösa problem som kräver verksamhetsutveckling utan är ett ramverk för hur man inom myndighetsutövning och utförande verksamhet inom hemtjänsten ska utföra sina uppdrag. Myndighetsutövningen och utförande hemtjänsten behöver förhålla sig till riktlinjerna var och en utifrån sina respektive ansvar och därtill tillsammans för att den enskilde ska få en hemtjänst med god kvalitet. En tillitsfull dialog och förhållningssätt

mellan handläggare och utförande hemtjänst är en förutsättning. Stadsledningskontoret har inom arbetet med revideringen identifierat följande utvecklingsområden:

- Arbeta med att förflytta fokus på tid till fokus på att tillgodose den enskildes behov.
- Fokusera på att identifiera, planera utförandet och följa upp de målsättningar som ska uppnås för att tillgodose den enskildes behov.
- Kontaktpersonalen måste få utrymme att tillsammans med den enskilde utforma hur stödet ska ges. Detta förutsätter personalkontinuitet.
- Genomförandeplaner i förhållande till schemaplanering.
- Handläggarens bedömning och uppföljning av tid.

Förslag till förändringar sammanfattningsvis

Förslag	Nuvarande riktlinjer	Förväntas leda till
Rambeslut i tid i cirka per månad för att tillgodose bedömda behov och målsättningar. En viss avvikelse är rimlig innan kontakt med handläggare.	Rambeslut i tid per vecka för att tillgodose bedömda behov och målsättningar.	En högre flexibilitet för den enskilde och mindre administration för handläggare och utförare.
Insatsbeslut om den enskilde önskar eller handläggaren bedömer. Tydliggjort några exempel.	Samma som förslaget.	Fler insatsbeslut. Mindre administration.
Texterna kring genomförandeplan har förtydligats.	Beskrivning av arbetet och innehåll i genomförandeplanen.	Högre andel genomförandeplaner. Delaktighet för den enskilde.
Fast omsorgskontakt i hemtjänst.	Kontaktpersonal	Följsamhet till ny lagstiftning och förfrågningsunderlag enligt LOV för hemtjänst.
Förtydligat utförarens och handläggarens uppföljning. Tagit bort utvärderingen.	Innehåller uppföljning och utvärdering.	Minskad administration.

Stadsledningskontoret bedömer att det är viktigt att följa upp hur riktlinjen implementerats samt dess effekter två år efter det att den börjat gälla. Bland annat är det viktigt att följa andelen insatsbeslut. Rambeslut är fortfarande förstahandsalternativet för hemtjänstbeslut och det är viktigt att såväl handläggare som utförare hittar ett sätt att kommunicera rambeslut med enskilda för att öka förståelsen.

I nuvarande förfrågningsunderlag för LOV inom hemtjänst är riktlinjerna för hemtjänst beskrivna detaljerat. Därav behöver förändringar i förfrågningsunderlag och reviderade

riktlinjer för hemtjänst hållas samman tidsmässigt. Stadsledningskontoret bedömer att en lämplig tidpunkt för att de reviderade riktlinjerna ska gälla från är 2023-04-01.

Jonas Kinnander	Eva Hessman
Direktör Ärende och utredning	Stadsdirektör

Göteborgs Stad

Utdrag ur Protokoll
Sammanträdesdatum: 2022-01-12

Redovisning av uppdrag avseende biståndsbeslut, ersättningsmodell och taxa för hemtjänst

§ 16, 0750/20

Beslut

Enligt stadsledningskontorets förslag:

1. Stadsledningskontoret får i samverkan med äldre samt vård- och omsorgsnämnden i uppdrag att föreslå ett reviderat förfrågningsunderlag för hemtjänst.
2. Stadsledningskontoret får i samverkan med äldre samt vård- och omsorgsnämnden och nämnden för funktionsstöd i uppdrag att ta fram förslag till reviderade riktlinjer för hemtjänst.
3. Kommunstyrelsens uppdrag 2020-03-25 § 245 till stadsledningskontoret gällande förbättringar och effektiviseringar inom arbetet med Attraktiv hemtjänst, förklaras fullgjort.

Tidigare behandling

Bordlagt den 15 december 2021, § 985.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 22 november 2021.
Yttrande från M, L, C, KD, D, V och MP den 11 januari 2022.

Protokollsanteckning

Representanterna från M, L, C, KD, D, V och MP antecknar som yttrande en skrivelse från den 11 januari 2022.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret
Äldre samt vård- och omsorgsnämnden
Nämnden för funktionsstöd

Dag för justering
2022-02-09

Vid protokollet

Sekreterare
Mathias Sköld

Ordförande
Axel Josefson

Justerande
Karin Pleijel

Yttrande (M, L, C, KD, D, V, MP)
Datum 2022-01-11 Ärende nr 2.2.4

Yttrande angående – Redovisning av uppdrag avseende biståndsbeslut, ersättningsmodell och taxa för hemtjänst

Yttrande

Som påpekats många gånger förut är hemtjänsten ett av stadens viktigaste kärnuppdrag. Verksamheten har emellertid haft utmaningar, såsom tekniska problem, minutstyrning och orealistiska scheman, som har haft negativa effekter på arbetsmiljön. Utöver ett icke önskvärt fokus på tid har nuvarande ersättningsmodell även inneburit en ekonomisk obalans i organisationen där resurser fastnat på myndighetssidan på bekostnad av ekonomin på utförarsidan. Därutöver anser vi det vara särskilt betydelsefullt att skapa förutsättningar för den enskilde att i så stor utsträckning som möjligt styra sina insatser samtidigt som medarbetare ges utrymme att forma insatserna utifrån sin profession och kompetens för att tillgodose de behov som den enskilde har.

Mot denna bakgrund är det vår sammantagna bedömning att den föreslagna ersättningsmodellen, med en ersättning som baseras på beviljad tid i kombination med biståndsbeslut genom rambeslut, ger ökad förutsägbarhet samt skapar bättre förutsättningar för hemtjänsten att planera sin verksamhet för den enskilde och förbättra arbetsmiljön på ett sätt som i förlängningen kan gynna både kvalitet och kontinuitet.

Av tjänsteutlåtandet kan vi konstatera att stadsledningskontoret (SLK) delar äldre samt vård- och omsorgsnämndens (ÄVO) bedömning att rambeslut är en god teoretisk modell som är att föredra för den enskilde men även för att flytta fokus till den enskildes behov i myndighetsbeslut. SLK har inte heller någon invändning mot en förändrad ersättningsmodell i enlighet med den modell ÄVO föreslår.

I tjänsteutlåtandet framgår visserligen en tveksamhet till den föreslagna ersättningsnivån, vilken kan behöva ses över efter det att ett reviderat förfrågningsunderlag och reviderade riktlinjer för hemtjänsten har beslutats av kommunfullmäktige. En del av den föreslagna konsekvensanalysen är även att ytterligare analysera eventuella ekonomiska konsekvenser som ersättningsmodellen och ersättningsnivån får för Göteborgs Stad. Som äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen påpekat ställer den föreslagna modellen högre krav på att biståndsbedömningen och den beviljade tiden är adekvat.

SLK anser även att konsekvensanalyserna behöver fördjupas och kompletteras inför en revidering av förfrågningsunderlaget till att principen för ersättningen är beviljad tid. Även om vi anser att den utredning som gjordes av äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen belyst många av de frågor som stadsledningskontoret lyft i tjänsteutlåtandet har vi inga invändningar mot att en sådan konsekvensanalys som beskrivs i ärendet genomförs. Vi ser även att det bör belysas vilka effekter den föreslagna modellen kan komma få för de externa utförarna. Det är viktigt att en förändring inte

leder till ett överutnyttjande eller gör det svårare att följa upp hur skattemedel används. Vi vill också nämna att det saknas struktur för uppföljning av implementering av den nya modellen. De erfarenheter som gjordes senast en ny ersättningsmodell infördes bör beaktas och värderas i arbetet framåt. Det är viktigt att inte verksamheterna blir drabbade. Det är dock av särskild vikt att ett sådant arbete inte försenar processen och tidpunkt för implementering samt att det fortsatta arbetet ska ske i nära samarbete med ÄVO.

Göteborgs Stad

Göteborgs Stads riktlinje för hemtjänst

Reglerande styrande dokument

Policy
► **Riktlinje**
Regel
Anvisning
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

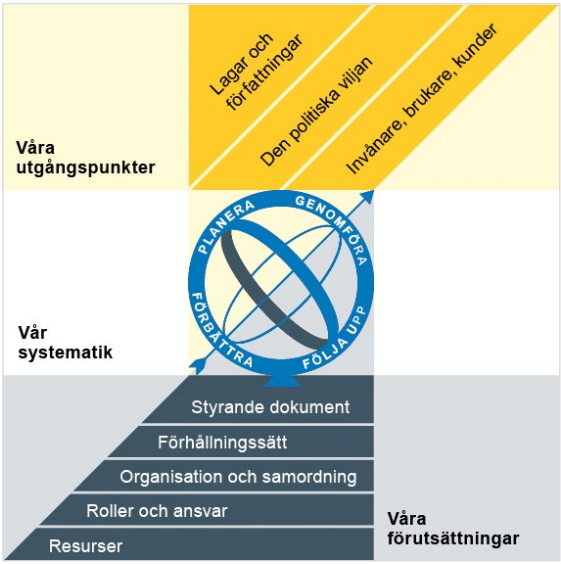

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

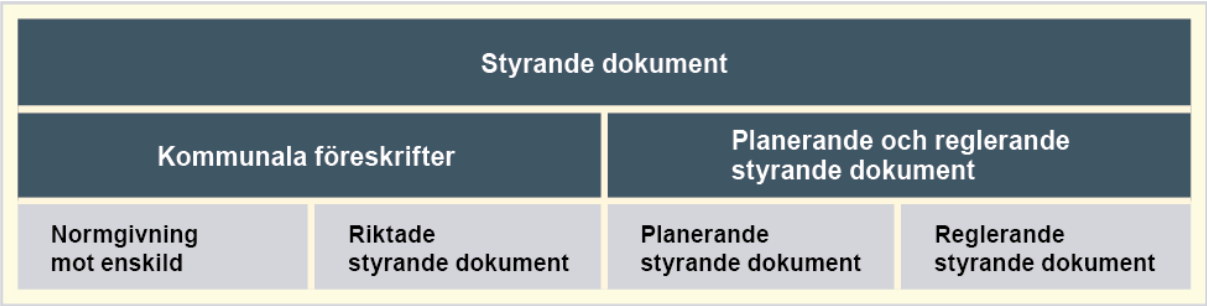

Beslutad av:	**Gäller för:**	**Diarienummer:**	**Datum och paragraf för beslutet:**
[Nämnd/styrelse/befattning]	[Text]	[Nummer]	[Text]
Dokumentsort:	**Giltighetstid:**	**Senast reviderad:**	**Dokumentansvarig:**
[Dokumentsort]	[Giltighetstid]	[Datum]	[Funktion]
Bilagor:			
[Bilagor]			

Innehåll

Inledning 4
Syftet med denna riktlinje 4
Vem omfattas av riktlinjen 4
Bakgrund 4
Lagbestämmelser 4
Koppling till andra styrande dokument 4
Stödjande dokument 5
Riktlinje 6
Hemtjänst 6
Inriktning för bedömning och utformning av vissa insatser 6
Samverkan 6
Hemtjänst i förhållande till barn 7
Välfärdsteknik inom hemtjänst 7
Handläggning 7
Ansökan 7
Utreda, bedöma och besluta 8
Skälig levnadsnivå 8
Beslut 8
Genomförande av hemtjänst 10
Fast omsorgskontakt 10
Genomförandeplan 11
Uppföljning 11

Inledning

Syftet med denna riktlinje

Syftet med dokumentet är dels att utgöra riktlinjer för handläggare i arbetet med en rättssäker och likvärdig utredning och behovsbedömning samt bidra till att beslut som fattas av olika handläggare blir så enhetliga som möjligt, när förutsättningarna är lika. Riktlinjerna ska även bidra till ett likvärdigt genomförande av hemtjänstbeslutet.

Riktlinjerna grundas i gällande lagstiftning, rättspraxis samt beslut som fattas i kommunfullmäktige.

Vem omfattas av riktlinjen

Denna riktlinje gäller tillsvidare för de socialnämnder som handlägger och/eller utför hemtjänst.

Bakgrund

Göteborgs Stads riktlinjer är beslutade i kommunfullmäktige 2015-06-11, Handling 92. Kommunstyrelsen beslutade 2022-01-12 §16 om uppdrag att revidera riktlinjen.

Lagbestämmelser

Rätten till hemtjänst regleras i socialtjänstlag (2001:453), SoL. Insatsen beslutas enligt 4 kap. 1 § och kan ges till enskilda oavsett ålder. 5 kap. i SoL reglerar särskilda bestämmelser för olika grupper.

Av 5 kap. 5 § framgår att socialnämnden ska verka för att äldre människor får goda bostäder och ska därutöver ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Den äldre personen ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.

Av 5 kap. 7 § framgår att socialnämnden ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Koppling till andra styrande dokument

Styrande dokument	Koppling till denna riktlinje
Attraktiv hemtjänst	Anger målsättningen för hemtjänsten i Göteborgs Stad 2015–2022

Eventuella behov av nämndspecifika styrande dokument utifrån kommunfullmäktiges riktlinje beslutas i respektive berörd nämnd.

Stödjande dokument

Stödjande dokument för handläggning och utförande hanteras av berörda nämnder.

Riktlinje

Hemtjänst

Hemtjänst är ett samlingsbegrepp för stöd och hjälp som ökar den enskildes möjligheter till ett självständigt liv, ökad livskvalitet, trygghet i vardagen samt underlättar för den enskilde att bo kvar i det egna hemmet. Begreppet hemtjänst kan definieras enligt nedan: Inom begreppet hemtjänst ryms både omvårdnadsinsatser och stöd och hjälp av servicekaraktär. Omvårdnadsinsatserna ska tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov såsom exempelvis måltidsstöd, hjälp med den personliga hygienen, på- och avklädning, förflyttning, insatser för att bryta isolering och för att den enskilde ska känna trygghet och säkerhet i det egna hemmet. Den praktiska hjälpen av servicekaraktär kan exempelvis bestå av städning, tvätt, inköp, promenader, post- och bankärenden, matlagning och matdistribution.

Trygghetslarm är också en sådan insats som innefattas i begreppet hemtjänst.

Hemtjänst ges som punktinsatser för att tillgodose den enskildes behov dag, kväll och natt.

Inriktning för bedömning och utformning av vissa insatser

Inriktningarna nedan visar på Göteborgs Stads ambitionsnivå samt är en tolkning av begreppet skälig levnadsnivå.

- Städning av bostaden innefattar i normalfallet städning av en normalstor bostad. (hall, kök, vardagsrum, sovrum och hygienutrymme). Vid behov ingår avfrostning av kyl/frys, rengöring av spis och ugn samt hjälp med fönsterputsning.
- I tvätt kan strykning ingå.
- I undantagsfall och tills frågan är löst på annat sätt kan hjälp med bankärenden beviljas.
- Formen för stöd att beredning av måltider bestäms utifrån den enskildes önskemål och kan variera mellan olika dagar. Inom stödet är det viktigt att beakta den enskildes eventuella behov av specialkost, motverka undernäring samt ge stöd till hälsofrämjande val. Stödet kan innefatta att få stöd med inköp av färdiglagad mat, uppvärmning av mat, eller tillagning av enklare måltider.
- Att ta hand om husdjur är i första hand ett ansvar för den enskilde. I undantagsfall kan hjälp med husdjur ges under en övergångsperiod samt vid behov innefatta stöd för att hitta en annan lösning.

Samverkan

Handläggare och utförare av hemtjänst ska etablera en god samverkan med såväl regionens hälso- och sjukvård som den kommunala hemsjukvården. Syftet är skapa trygghet och helhetssyn för den enskilde samt ett effektivt resursnyttjande.

Hemtjänst i förhållande till barn

Hemtjänst kan på olika sätt röra barn. Av 1 kap. 2 § SoL framgår att vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Sedan år 2020 är barnkonventionen (FN:s konvention om barnets rättigheter) lag i Sverige. Begreppet barnets bästa är konventionens grundpelare. Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet. Det betyder inte att det alltid ska vara utslagsgivande, även andra intressen kan ha samma eller större betydelse.

Enligt 14 kap 1 § SoL är yrkesverksamma inom bland annat hälso- och sjukvården och socialtjänsten skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. I Göteborgs Stads arbete med hemtjänst ska dessa skyldigheter säkerställas.

Välfärdsteknik inom hemtjänst

Välfärdsteknik innebär digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning.

Välfärdtekniska tjänster kan utgöra ett stöd och ska alltid, utifrån Göteborgs Stads aktuella tjänster, övervägas.

Välfärdsteknik kan beviljas genom bistånd enligt SoL eller som ett personligt förskrivet hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslag (2017:30), HSL. Göteborgs Stad ska erbjuda flera olika funktioner/tjänster.

Kommunfullmäktige har 2014-03-20 fattat beslut om följande principer för välfärdsteknologiska lösningar i hemtjänsten:

- individanpassat med ökade möjligheter till egna val för den enskilde
- användarvänligt och med hög säkerhet
- kostnadsmedvetet avseende den enskilde och verksamheten samt
- till nytta för både den enskilde och verksamheten

Handläggning

Ansökan

Det finns inga begränsningar i vad den enskilde kan ansöka om. Den enskilde har alltid rätt att få sin ansökan individuellt behovsprövad. Information ska ges om rätten att ansöka om det stöd och hjälp som den enskilde anser sig ha behov av för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Om den enskilde har behov av information och vägledning ska det erbjudas.

Utreda, bedöma och besluta

Den beslutande nämnden ska grunda sina beslut på lagstiftning, förarbeten och rättspraxis. I förarbetena finns uttalanden som kan ge stöd i tolkningen av olika bestämmelser. När det gäller rättspraxis är det främst domar från Högsta domstolen och Högsta Förvaltningsdomstolen som är vägledande men även avgöranden från kammarrätterna kan ge vägledning i hur ett ärende bör bedömas. Att beslut fattas i enlighet med rättspraxis är viktigt för att enskilda ska få de insatser som de har rätt till och för att likabehandling ska kunna uppnås.

Hemtjänst kan beviljas den som på grund av sjukdom, fysisk, psykisk och/eller social funktionsnedsättning eller annan orsak har behov av stöd och hjälp i den dagliga livsföringen och inte kan få behovet tillgodosett på annat sätt och då stöd och hjälp behövs för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

Den beslutade nämnden ska informera den enskilde om rambeslut och insatsbeslut. Det är alltid den enskildes individuella behov och förhållanden som ska bedömas och ligga till grund för beslut om stöd och hjälp samt för genomförandet av hemtjänsten.

Handläggaren ska informera den enskilde om tillgänglig välfärdsteknik och handläggaren ska alltid överväga om en sådan insats kan tillgodose behovet.

Skälig levnadsnivå

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Skälig levnadsnivå finns inte definierat i SoL eller dess förarbeten. Inriktningarna som anges ovan, under rubriken hemtjänst, ska ses som ett riktmärke. En individuell prövning av vad skälig levnadsnivå innebär för den enskilde ska göras i varje enskilt fall.

Beslut

Ett beslut om hemtjänst kan vara formulerat så att det ger ett visst utrymme för anpassning, till exempel om den enskildes behov varierar mellan olika dagar (rambeslut) eller precisera vilka insatser som den enskilde har beviljats (insatsbeslut). Vad som utmärker dessa olika sorters beslut och när de bör användas beskrivs under rubrikerna nedan.

I förvaltningslagen (2017:900) och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS finns bestämmelser om dokumentation och motivering av beslut. Under rubrikerna nedan beskrivs ytterligare aspekter som ska beaktas vid utformningen av beslut.

Rambeslut

Rambeslut är ett beslut om hemtjänsttimmar för att tillgodose de behov handläggaren bedömt att den enskilde ska få tillgodosedda genom hemtjänst. Beslutet ska också innehålla de målsättningar som handläggaren tillsammans med den enskilde har identifierat.

I den enskildes beslut anges antalet hemtjänsttimmar i ett cirka tal per månad. Detta för att markera att timantalet är en ram där det ska finnas utrymme för viss flexibilitet. En rimlig avvikelse mellan beviljad och utförd tid ska kunna finnas utan att beslutet blir föremål för uppföljning. Detta så länge det inte föreligger förändringar i den enskildes behov av stöd samt att beslutet harmonierar mot målsättningarna. Med rimlig avvikelse menas cirka plus minus fem procent av den beviljade tiden.

Rambeslut om hemtjänst ska utformas så att det framgår:

- vad den enskilde ansökt om,
- att den enskilde fått sin ansökan beviljad,
- vilka behov som ska tillgodoses,
- vilka målsättningar som ska uppnås genom beslutet.
- hur många timmar per månad som beviljats

I beslutet ska den enskilde informeras om att hen förfogar över den beviljade tiden och att hen tillsammans med fast omsorgskontakt eller annan utsedd medarbetare kommer att upprätta en genomförandeplan för planering av den beviljade hemtjänsten.

När den enskildes ansökan avslås helt eller delvis ska det av beslutet framgå i vilka delar som ansökan avslagits för att underlätta för den enskilde att överklaga beslutet.

Bedömning av tid

När den enskildes ansökan beviljas ska bifallsbeslutet innehålla ett antal timmar per månad. Detta för att tydliggöra vilken tid som den enskilde kan förfoga över. Tiden utgör en ramtid vilket innebär att det är den totala tiden som ska användas och fördelas och vid behov omfördelas i genomförandet utifrån den enskildes aktuella behov och önskemål.

Den beviljade tiden ska motsvara de enskildes faktiska behov av stöd, d.v.s. tiden ska inte innehålla transporttid, tid för dokumentation m.m.

Insatsbeslut

När den enskilde behöver stöd under nattetid används insatsbeslut.

Insatsbeslut ska även användas i de fall den enskilde önskar eller om handläggaren i det enskilda ärendet bedömt att insatsbeslut är lämpligt. Exempel på situationer där insatsbeslut kan vara mer ändamålsenligt än rambeslut är om den enskilde har en kognitiv funktionsnedsättning, där hen inte har resurser att utöva en sådan delaktighet, som är syftet med och krävs vid rambeslut, det vill säga kunna fördela tid utifrån sina behov**.** Ett annat exempel är när den enskildes behov av tid är svårbedömd, exempelvis direkt efter en vistelse på sjukhus. I ett sådant fall skulle insatsbeslut kunna fattas initialt för att vid en omprövning, när behovet stabiliseras, ändras till ett rambeslut.

I de fall då insatsbeslut fattats, ska den enskilde ges möjlighet att så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp ska ges.

Insatsbeslut om hemtjänst ska utformas så att det framgår;

- vad den enskilde ansökt om,
- att den enskilde fått sin ansökan beviljad samt

- vilka insatser som beviljats.

När den enskildes ansökan avslås helt eller delvis ska det av beslutet framgå i vilka delar som ansökan avslagits för att underlätta för den enskilde att överklaga beslutet.

Handläggarens uppföljning

Den beslutande nämnden har ansvar för att den enskilde får den beviljade insatsen och att insatsen är av god kvalitet. Handläggaren har ansvar för att följa upp beslutet. Uppföljning görs vid behov och tillsammans med den enskilde. Genomförandeplanen används som underlag för uppföljning. Handläggaren ska i uppföljningen säkerställa att den enskildes behov tillgodoses genom att insatsen utförs enligt beslutet, fastställda mål och den planering som har gjorts.

När beslutet fattas som rambeslut ska handläggaren i uppföljningen dessutom säkerställa att den enskildes behov kan tillgodoses inom den biståndsbedömda tiden och att rambeslut är rätt beslutsform för den enskilde.

Genomförande av hemtjänst

Fast omsorgskontakt

Att få stöd och hjälp av en särskilt utsedd personal som den enskilde känner igen och byggt upp en relation till bidrar till ökad trygghet, kontinuitet, delaktighet och självbestämmande. Det bidrar även till trygghet för anhöriga.

Den som har hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt, om det inte bedöms vara uppenbart obehövligt. Det viktiga är att det görs en bedömning i varje enskilt fall, sett till syftet med den fasta omsorgskontakten. Individens egen syn på behovet behöver beaktas i bedömningen. Den fasta omsorgskontakten ska vara en utpekad person. Den enskilde ska informeras om vem som är fast omsorgskontakt. I dokumentationen ska anges vem som har utsetts som fast omsorgskontakt eller om en person tackat nej till erbjudande om fast omsorgskontakt.

I första hand handlar omsorgskontaktens uppdrag om att arbeta i en nära relation till omsorgstagaren och skapa en helhetsbild av dennes situation och anpassa stödet till personens individuella behov. Avsikten är att den fasta omsorgskontakten ska utgöra en del av den verksamhet som verkställer hemtjänstinsatser. Den fasta omsorgskontakten ska tillgodose den enskildes behov av trygghet, kontinuitet, individanpassad omsorg och samordning när hemtjänstinsatser verkställs.

Den fasta omsorgskontakten kan exempelvis utföra uppgifter så som att planera och följa upp omsorgen, genomföra omsorgsarbete, och medicinska uppgifter efter anvisning eller delegering från legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal.

Genomförandeplan

Rambeslut

Upprättandet av genomförandeplanen är en viktig del av den enskildes möjlighet till inflytande och ökat självbestämmande. När den enskilde fått rambeslut sin hemtjänst ska utföraren upprätta en genomförandeplan tillsammans med den enskilde. Arbetet med genomförandeplan ska påbörjas omgående efter att den enskilde blivit beviljad hemtjänst och planen ska vara klar senast två veckor efter att hemtjänsten startade.

Fasta omsorgskontakten eller annan utsedd medarbetare ska tillsammans med den enskildes planera vilka insatser som är lämpliga för att behoven ska tillgodoses och målet med beslutet ska nås. I genomförandeplanen dokumenteras hur insatserna ska utföras och hur den beviljade tiden övergripande ska fördelas, under en längre period.

Den enskilde ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp ska ges.

Den enskilde har rätt att, utifrån dagsform och önskemål, få stöd och hjälp med andra insatser än de som finns beskrivna i den upprättade genomförandeplanen, så länge insatserna är förenliga med den enskildes behov och identifierad målsättning samt personalens arbetsmiljö.

Tiden kan inte fördelas på insatser som inte ryms inom den enskildes biståndsbedömda behov. Insatserna ska också harmoniera med vad som sagts under rubriken ”Inriktning för bedömning och utformning av vissa insatser” ovan, avseende skälig levnadsnivå.

Handläggaren ska ta del av upprättad och reviderad genomförandeplan för att säkerställa att de planerade insatserna ger förutsättningar att nå målet med beslutet.

Insatsbeslut

Upprättandet av genomförandeplanen är en viktig del av den enskildes möjlighet till inflytande och ökat självbestämmande. Hemtjänstens utförare ska erbjuda den enskilde att tillsammans med fast omsorgskontakt upprätta en genomförandeplan.

Den enskilde ska, så långt det är möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp ska ges och det ska framgå av genomförandeplanen hur hens insatser ska utföras.

Arbetet med genomförandeplan ska påbörjas omgående efter att den enskilde blivit beviljad hemtjänst och planen ska vara klar senast två veckor efter att hemtjänsten startade. Handläggaren ska ta del av upprättad och reviderad genomförandeplan.

Uppföljning

Utföraren ska tillsammans med den enskilde regelbundet följa upp det stöd som ges till den enskilde. Detta för att säkerställa att den beviljade hemtjänsten utförs enligt beslutet, fastställda mål och den planering som har gjorts. Genomförandeplanen används som underlag för uppföljning och revideras vid behov. Tillägg och ändringar kan göras i befintlig plan så länge det ryms inom ramen för beviljat beslut. Är det fråga om stora förändringar är det ofta lämpligt att upprätta en ny plan.

När den enskildes behov förändras på sådant sätt att de bedömda behoven och/eller de målsättningar som framgår i beslutet inte längre kan tillgodoses inom den beviljade tiden har utföraren ansvar för att uppmuntra den enskilde till kontakt med handläggaren.

Om inte den enskilde kontaktar handläggaren har utföraren genom exempelvis fast omsorgskontakt ansvar för att uppmärksamma handläggaren på den enskildes förändrade behov.

Göteborgs Stad
Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp **(Ordinarie CSG)**	Protokoll 14/22 Sammanträdesdatum **2022-08-25**	Dnr 0074/22

Utdrag ur protokoll:

§ 5 Samverkan före beslut

a) Riktlinjer för hemtjänst dnr 0162/22 Handling utsänd 2022-08-18

Karin Magnusson och Karin Wallqvist föredrar ärendet.
SLK´s beredning beskrivs samt förutsättningar och syfte.

Samverkan är därmed fullgjord

Punkten förklaras omedelbart justerad

Presentationen biläggs protokollet.

Vid protokollet

……..
Anna Wilsson

Protokollet justeras

…….....	…….....
Eva Hessman, Arbetsgivaren	Marie Lökkeberg, Kommunal
…….....	……..……
Johanna Morgensterns, Saco/Sacorådet	Anne Häggendahl, TCO, Vårdförbundet